

บทความวิจัย

การเตรียมความพร้อมตามยุทธศาสตร์การบริการพยาบาลในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลทั่วไปภาคใต้

หิรัญญา คงคุณธรร* นงนุช บุญยัง** อังศุมา อภิชาติ***

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพแบบบรรยายครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลทั่วไป ภาคใต้ ผู้ให้ข้อมูลเป็นหัวหน้าพยาบาล จำนวน 6 ราย ผู้ช่วยหัวหน้าพยาบาลด้านบริหารและพัฒนาบุคลากร จำนวน 1 ราย ผู้ตรวจการพยาบาล จำนวน 1 ราย และหัวหน้าหอผู้ป่วย จำนวน 2 ราย จาก 10 โรงพยาบาล เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลตามแนวคำถามกึ่งโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากยุทธศาสตร์การบริการพยาบาลเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2556 - 2558 ของสำนักงานการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลได้เตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วย 14 ประเด็น ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความตระหนัก และความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อการปรับบทบาทและกระบวนการทำงานในงานบริการพยาบาล ได้แก่ (1) ส่งอบรมเติมที่ใหม่ ความรู้ เตรียมเข้าสู่อาเซียน (2) กระตุ้นให้ค้นคว้า นำมาถ่ายทอดความรู้ เล่าสู่เพื่อนร่วมงาน (3) หลังรับนโยบาย เร่งจัดทำแผนเตรียมความรู้ เพื่อก้าวสู่อาเซียน และ (4) สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน เน้นบริการพยาบาลสู่อาเซียน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรพยาบาลให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ (1) เร่งสร้างสองสมรรถนะ คือ ภาษาและวัฒนธรรมอาเซียน (2) สนับสนุนให้เพิ่มความเชี่ยวชาญทั้งผู้บริหารและปฏิบัติ และ (3) มีระบบ และมาตรการเพื่อดูแลให้พยาบาลเก่ง ดี และมีมาตรฐาน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนทางการพยาบาล ได้แก่ (1) วิเคราะห์ภาระงาน เพื่อบริหารอัตรากำลังให้พร้อมรองรับอาเซียน และ (2) จัดกำลังคนให้เพียงพอต่อการสร้างคุณภาพบริการและลดความเสี่ยง ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบบริการพยาบาลในสถานการณ

* พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลสุโขทัย-ลก อำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดสงขลา

** รองศาสตราจารย์ ดร. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา nongnut.b@psu.ac.th

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ฉุกเฉิน/ภัยพิบัติ และโรคอุบัติใหม่/อุบัติซ้ำ ได้แก่ (1) จัดซ่อมแผนเตรียมรับมือภัยพิบัติ/โรคอุบัติใหม่ และพัฒนาความรู้สู่อาเซียน (2) ประสานทีมทั้งภายในและภายนอก เพื่อเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงาน และ (3) ถอดบทเรียนจากสถานการณ์จริง นำมาปรับแผนเตรียมรับเหตุฉุกเฉิน ยุทธศาสตร์ที่ 5 การยกระดับคุณภาพงานบริการพยาบาลสู่ความเป็นผู้นำ ได้แก่ (1) รักษามาตรฐานที่ดี และเร่งพัฒนาด้านที่ยังไม่ได้มาตรฐาน และ (2) พัฒนาคุณภาพสู่ความเป็นเลิศตามเกณฑ์ระดับชาติก่อนเข้าสู่อาเซียน

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มการพยาบาลโรงพยาบาลทั่วไป ภาคใต้ ได้มีการเตรียมความพร้อมตามยุทธศาสตร์การบริการพยาบาลในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยการจัดทำแผนพัฒนาทักษะและสรรณะที่จำเป็นให้แก่บุคลากรทางการพยาบาลทั้งในระดับบริหารและปฏิบัติการ เพื่อรองรับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และมีศักยภาพเพียงพอต่อการเป็นผู้นำทางการพยาบาลในประชาคมอาเซียน

คำสำคัญ: การเตรียมความพร้อม; ประชาคมอาเซียน; กลุ่มการพยาบาล

ความเป็นมาของปัญหา

ไทย เป็นหนึ่งใน 10 ประเทศของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่กำลังก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN community) ภายในปี พ.ศ. 2558 โดยมีเป้าหมายร่วมกันในด้านการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง และทำข้อตกลงเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายการให้บริการอย่างเสรีและถูกกฎหมาย ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ การให้บริการทางการแพทย์¹⁻⁵

กระทรวงสาธารณสุขได้เริ่มดำเนินการในเชิงนโยบายการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน โดยกำหนดยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมการดำเนินการเตรียมความพร้อมของระบบสุขภาพ 5 ยุทธศาสตร์ ซึ่งกลุ่มการพยาบาลได้เริ่มนำนโยบายดังกล่าวลงสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมด้านสมรรถนะและขีดความสามารถของบุคลากร การพัฒนาระบบบริหารจัดการและด้านอัตรากำลังเพื่อยกระดับคุณภาพงานบริการพยาบาล เนื่องจากกลุ่มการพยาบาลเป็นพลังหลักในการพัฒนาคุณภาพการบริการผู้ป่วย เป็นผู้จัดระบบการบริการสุขภาพและควบคุมให้บุคลากรพยาบาลดูแลผู้ป่วยให้ได้รับบริการพยาบาลที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน⁶⁻⁷

การเตรียมความพร้อมของพยาบาลไทยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปัจจุบัน พบว่า ไทยมีจุดแข็งทั้งในด้านคุณภาพของระบบบริการสุขภาพ และด้านศักยภาพของบุคลากรในการให้บริการเฉพาะทาง ซึ่งศักยภาพของพยาบาลไทยอยู่ในระดับสูงในกลุ่มอาเซียน เนื่องจาก มีระบบการศึกษาพยาบาลที่โดดเด่นกว่าประเทศอื่นๆ ประกอบกับมีนโยบายทางด้านสุขภาพที่มีความก้าวหน้ามากกว่าหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียน⁸⁻⁹ รวมทั้ง พยาบาลไทยยังมีจุดเด่นในด้านความเป็นไทย บุคลิกอ่อนโยน อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ โอบอ้อมอารี และมีน้ำใจ¹⁰ จึงนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเตรียมความพร้อมของพยาบาลไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันไทยกำลังเผชิญกับปัญหาจากความขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะพยาบาลไทย อีกทั้ง พยาบาลไทย มีความรู้และเข้าใจในเรื่องประชาคมอาเซียน เพียงร้อยละ 20 อาจเป็นสาเหตุนำสู่ความไม่เข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเสรีด้านวิชาชีพการพยาบาล^{7, 11-12}

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลทั่วไป ภาคใต้

Preparedness by Nursing Service Strategy for Approaching ASEAN Community of Nursing Divisions, General Hospitals, Southern Thailand

Hiranya Khongkhunatarn* Nongnut Boonyoung** Angsuma Apichato***

Abstract

This descriptive qualitative research aimed to explore the preparedness, problems and predisposing factors of preparedness for approaching the ASEAN community of nursing divisions, general hospitals, southern Thailand. Informants were 10 directors by 6 head nurses, 1 assistant of head nurse, 1 supervisor and 2 head ward. Data were collected by interview with semi-structured questions developed by the researcher based on the Thailand's 5 strategies for nursing services aims to be ASEAN community 2013-2015 were developed by the Nursing Division, Office of the Permanent Secretary. The instrument was validated by four experts. Data were analyzed using content analysis.

Results of this study showed that the informants had prepared the promptness for approaching the ASEAN Community based on these 5 strategies with the following 14 themes: strategy I: awareness and understanding of the changes in society, including (1) giving full support for training to allow nursing personnel to be knowledgeable for ASEAN, (2) encouragement for seeking and sharing ASEAN knowledge among nursing staff, (3) after adoption of the policy, formulating the plan for enhancing ASEAN knowledge, and (4) sharing vision focusing on providing service to ASEAN; strategy II: nursing competency for change including (1) heavily promoting two competencies, English proficiency and ASEAN culture, (2) enhancing the expertise of nurse administrators and registered nurses, and (3) setting a system for enhancing the nurses to be skillful, good staff, and professional; strategy III: nursing human development for AC including (1) comprehensive analysis of manpower promptly for ASEAN, and (2) allocation of the appropriate staffing with the workload for achieving good quality and assuring risk management; strategy IV: development

* Registered Nurse, Sungaikolok Hospital, Narathiwat Province, Thailand.

** Associate Professor, Ph.D., Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand. nongnut.b@psu.ac.th

*** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkhla, Thailand.

of nursing services for emergency/disaster and emerging diseases for AC including (1) reviewing -rehearsal-shaping of disaster plan promptly for emergent disaster, and emerging diseases, and knowledge about ASEAN, (2) promoting coordination among teams both inside and outside the organization for enhancing nurses' potential, and (3) lessons learnt from experience and revising the plan for disaster; strategy V: enhancing the level of quality of nursing service to be a leader in AC including (1) maintaining the high standard and correction the lower standard activities, and (2) enhancing the nursing quality to meet the national standard before ASEAN.

The results of this study showed issue of preparedness for approaching the ASEAN community of nursing divisions, general hospitals, southern Thailand with plan to development skill and competency of administrate nurses and practice nurses. That will serve situation and have service ability in the ASEAN community.

Keywords: preparedness, ASEAN community, nursing divisions